

Hurra for loven vår!

Kulturskoleloven 20 år

... men mer
behøves, kjære
politikere!

Kulturskolen 20 år

Hurra for loven vår!

... men mer behøves, kjære politiker!

Redaktør: Egil Hofslı

NORSK KULTURSKOLERÅD

Kulturskoleloven – vår lov!

5. juni 1997 vedtok Stortinget paragraf 13.6
i Opplæringslova – ofte omtalt som kulturskoleloven:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar
ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge,
organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.»

 NORSK KULTURSKOLERÅD

Innhold

Forord	5
Kirsten Fuglseth, rektor ved Kulturskolen i Bærum, Akershus	7
Geir Morten Hansen, leder ved Drammen kulturskole, Buskerud	9
Svein Kåre Haugen, rektor ved Steinkjer kulturskole, Nord-Trøndelag	11
Gisle Haus, rektor ved Sarpsborg kulturskole, Østfold	13
Vidar Hjemås, rektor ved Trondheim kommunale kulturskole, Sør-Trøndelag	15
Sjur Høgberg, rektor ved Kristiansand kulturskole, Vest-Agder	17
Olav Kjøk, rektor ved Oslo musikk- og kulturskole, Oslo	19
Torstein Kristiansen, rektor ved Svelvik kulturskole, Vestfold	21
Åse Løvland, leder ved Froland kulturskole, Aust-Agder	23
Anita Moe, rektor ved Vågå kulturskule, Oppland	25
Irene Persen, rektor ved Porsanger kulturskole, Finnmark	27
Alexander Krohg Plur, rektor ved Kulturskolen i Ås, Akershus	29
Erling Sagdahl, rektor ved Porsgrunn kommunale kulturskole, Telemark	31
Cato Simonsen, rektor ved Kulturskolen i Lenvik, Troms	33
Anette Solberg, rektor ved Elverum kulturskole, Hedmark	35
Arne Sunnarvik, rektor ved Flora kommunale kulturskule, Sogn og Fjordane	37
Torunn Baade Aalstad, rektor ved Steigen kulturskole, Nordland	39
Guri Årsvoll, assisterende rektor ved Time kulturskule, Rogaland	41
Ingvild Aas, rektor ved Molde kulturskole, Møre og Romsdal	43
Mardon Åvitsland, rektor ved Bergen kulturskole, Hordaland	45
Hvem har gjort hva	47

Forord

5. juni 1997 vedtok Stortinget det som i dag gjerne omtales som kulturskoleloven, men som formelt heter paragraf 13.6 i opplæringslova:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.»

Det er en lovparagraf som gjennom tjuve år har betydd svært mye for skoleslaget kulturskole, og som det er all grunn til å feire. Det gjør Norsk kulturskoleråd på flere måter i 2017, noe du finner informasjon om på nettstedet kulturskoleradet.no.

Lovparagrafen markeres også gjennom dette heftet som du nå leser i. Her er mange hurrarop og det uttrykkes mye takknemlighet for at det på tjuende året fins en lovforankring for kulturskolen.

Samtidig fins det her tydelige ønsker og krav om hva mer som behøves av innsats fra landets politikere, for at kulturskolen skal bli et reelt tilbud av god kvalitet for alle landets barn og unge, og gjerne enda flere.

Hurraropene, ønskene og kravene er ført i penna av tjuve meget erfarne og reflekterte kulturskolemennesker. De er alle kulturskoleledere i dag. 19 av dem representerer hvert sitt fylke. Tjuende mann på laget er kulturskolerektor i Årets kulturskolekommune 2017 – Ås kommune. De tjuve arbeider ved store og små kulturskoler, i storbykommuner så vel som i distriktskommuner. De har mye klokt å melde, både til stortings- og lokalpolitikere og mange andre.

Norsk kulturskoleråds visjon er «Kulturskole for alle». Veien fram til oppfylt visjon kan fortsatt synes lang. Men vårt håp er at det i denne tekstsamlinga fins argumentasjon og kloke tanker som inspirerer og motiverer politikere og andre samfunnsengasjerte mennesker til handling som gjøre veien kortere.

Vi retter stor takk til de tjuve skribentene for verdifullt arbeid. Vi takker også redaktør for både idéutvikling og øvrig arbeid med å ferdigstille denne tekstsamlinga.

På vegne av Norsk kulturskoleråd

Nils R. Sandal

Styreleder

Morten Christiansen

direktør

Merk: "Kulturskoleloven" ble vedtatt 5. juni 1997, men gjort gjeldende ett år senere, fra 5. juni 1998.

Viktig del av læringskjeden og utdanningsløpet

Helt fra skoleslagets nokså spede begynnelse på 70-tallet har det blitt etablert og drevet musikk-skoler i alle kommuner. Fra starten av var musikk det eneste tilbudet, men mot slutten av 90-tallet kom det inn andre fagområder, og opplærings-loven omtaler derfor skoleslaget som musikk- og kulturskole. I dag brukes gjerne kortversjonen kulturskole.

Trengte vi en egen «lov»?

Jo, vi gjorde kanskje det. Selv om min erfaring er at de kommunale politikerne vet å prioritere barn og unge høyt, var skoleslaget i mange år en «truet rase». Gjentatte nedleggingsforslag var lenge en «rådmannsøvelse» når budsjettene skulle legges. Like ofte ble budsjettene heldigvis endret av politikere med forståelse for hva som skaper gode oppvekstvilkår for barn og unge. Lovfestingen bidro nok til å sikre kontinuitet i tilbudet og mulighet for å konsentrere seg om utvikling og innhold.

Og det har også skjedd. Underveis har mange nye fagtilbud kommet til, men skoleslaget er fortsatt lett gjenkjennelig med sitt fokus på kunsthøgskole, fordypningsmuligheter og individuell, kunstnerisk utvikling. Og det er et slikt sted kulturskolen skal være.

I dag er kulturskolen en viktig del av læringskjeden og utdanningsløpet. For mange er tilbudet et fritidstilbud og et supplement til den vanlige skoledagen. Kulturskolen gir muligheter for å utvikle kreative sider, til å lære seg kunstneriske basisferdigheter og til fordypning i et instrument eller et fagområde. For disse elevene er

kulturskolen et sted der de opplever mestring, utvikler musikkglede og/eller får sitt første møte i kunstens verden. Nysgjerrighet skapes og varige verdier oppstår.

For andre er kulturskolen starten på en kunstnerisk karrierevei. Det er ikke sikkert det er et bevisst valg i starten, men når talent og hardt arbeid jobber godt sammen, er det mange elever som etter hvert tar valget om en kunstnerisk utdanning. Nettopp fordi det ikke alltid er et bevisst valg i starten, er et godt grunnlag for alle helt avgjørende.

Kunst er en viktig verdiskaper – ikke bare individuelt, men også samfunnsmessig. Kulturskolens plass i skoleverket og kulturlivet ellers skal bidra nettopp til dette, gjennom godt samarbeid om barn og unges oppvekstvilkår, og ikke minst tilrettelegging for et godt samarbeid med frivillige og private aktører. Framtidens kulturskole må derfor bygge videre på de gode tradisjonene som er skapt; med plass for alle og blick for den enkelte. Tilbudet må være lett tilgjengelig og samtidig preget av høy kunstnerisk kvalitet der kreativitet og entreprenørskap kan utvikles. Det trenger vi på alle områder i fremtiden.

KIRSTEN FUGLSETH
Rektor, Kulturskolen i Bærum

Loven er super, men «knagger» trengs

«Kulturskoleloven» er med på å sikre barn og unges mulighet til å oppleve gleden av mestring i kunst og kultur i hverdagen.

Kulturskolene trenger utvilsomt et solid og godt forankret nasjonalt rammeverk for å sikre en helhetlig og god utvikling av skoleslaget. Ingen tvil om at det er nødvendig med lokal tilpasning, men kulturskolene må stå på et solid, felles fundament. Dette fundamentet er med på å gjøre at barn, ungdom og foresatte opplever essensen av kulturskolen likt, uansett i hvilken kommune de bor i.

De kommunale kulturskolene ble helt klart styrket med kulturskoleloven.

En svært viktig strategisk tilnærming til kulturskolene, er etter min mening å snakke om kulturskolene som skoleslag, med vekt som skole. Kulturskolene er ikke en tilfeldig sporadisk kulturaktivitet, men en systematisk opplæringsarena. Mange har ikke dette klart for seg. Her må det også være trykk på *opplæring*.

Vi er ikke i mål – vi er underveis!

Hva trenger skoleslaget fremover?

Det trengs knagger å henge kulturskolenes videre utvikling på. Lovparagrafen er veldig generell. Disse knaggene kan dreie seg om skolepenger, sosial profil, fagområder, opplæringsprogram, kompetansekrav, krav til fysiske rammer, kvalitetskrav til opplæringstilbudet m.m.

Dette trenger ikke å være til hindre for lokal tilpasning, og må for all del ikke være for detaljert.

Noen vil si at en forskrift vil kunne vært rett medisin her.

Vi har fått en flott veiledende rammeplan som er utviklet gjennom Norsk kulturskoleråd, men som trenger politisk forankring i hver enkelt kommune. En nasjonal forankret rammeplan ville vært bra for å sikre helhetlig utvikling av skoleslaget.

«Kulturskole for alle» er en bra visjon som det bør holdes fast ved. Kommunene skal yte tjenester til alle kommunens innbyggere som har behov for det. Tilsvarende gjelder for den kommunale kulturskolen.

Vi behøver fokus på utvikling av skoleslaget fremover. En stortingsmelding – ja, takk!

Drammen kommune har tatt kulturskolens sosiale profil på alvor, noe som passer utmerket med at vår kulturskole jobber etter visjonen om kulturskole for alle! Det ble i 2010 innført friplassordning og søskenmoderasjon. Et ytterligere grep tok politikerne i 2016, hvor inntektsgrensen for friplass økes betydelig, noe som gjør at langt flere familier i Drammen kommune faller inn under ordningen for friplasser i kulturskolen. Stor takk til Drammen bystyre!

Hold blikket festet på visjonen: Kulturskole for alle! Stø kurs er viktig!

GEIR MORTEN HANSEN
Kulturskoleleder,
Drammen kulturskole

Kulturskolen må integreres i grunnskolen

Kulturskolen er en viktig læringsarena som har stor betydning for utvikling av fremtidens kompetanser, der mestring, kreativitet, deltagelse og inkludering har stor samfunnsmessig betydning. Uklare retningslinjer og forankring hemmer utviklingen, og kulturskolelæreren er fortsatt en deltidsarbeider.

Loven fikk stor betydning for forankringen og utviklingen av kulturskolene. I starten hadde «musikkskolelærere» ofte midlertidige ansettelsesforhold. Loven førte til forutsigbarhet for både elever og lærere i forhold til tilbud og arbeidsforhold. Loven forankret skoleslaget i kommunene, og bidro til å utvikle tilbudsporteføljen med nye fag som dans, teater og visuell kunst i tillegg til musikk.

Loven har bidratt til å befeste og forsterke kulturskolen som en viktig samarbeidsaktør i opplæringsløpet. Det er viktig at lovteksten er forankret nettopp i opplæringsloven, for å tydeliggjøre kulturskolen som en skole der læring gjennom systematisk langsiktig arbeid med kunstfagene er vektlagt framfor arbeid gjennom kortvarige kulturprosjekt.

Utfordringen har vært en vag lovtekst som ikke sier noe om omfang og innhold. Det er tilfeldig organisering fra kommune til kommune, under kultur eller oppvekst. Samtidig har vi gjennom de siste tjue åra sett at musikk og kunstfag i grunnskolen har mistet sin status, gjennom synkende timetall og endring av fokus i læreplaner fra kunnskap til ensidig måloppnåelse gjennom økt fokus på basisfag og PISA. Lærere utdannes uten spesielle krav om kunstfag i fagkretsen.

Til tross for dette har kulturskolene fått status som «ressurssentra i kommunene», overfor skole og fritidskulturlivet. Skal kulturskolen overta for grunnskolen med opplæring i kunstfagene? Dette blir uklart der kulturskolen er en viktig samarbeidsaktør i grunnopplæringen innen kunstfag, men skoleslaget ikke får innpass i skoletiden som en fullverdig aktør. Dette kan underbygges i professor Anne Bamfords studie av norske skoler. Der konkluderer hun med at arbeidet med kunstfag ses på som koselig, men ikke særlig viktig.

Jeg mener kulturskolen må bli integrert i grunnskolen. Kunstfagene vil få økt betydning for opplevelse og mestring som virkemiddel for å utvikle skapende, deltagende og kreative arbeidstakere i framtidens samfunn.

Kulturskolen og undervisningen i kunstfag må bli lagt inn i skoledagen med ulik organisering. Lærerprofesjonen må få styrket kompetansebredde og status slik at yrket ikke bare blir deltidsarbeid.

Norsk kulturskoleråd har utviklet en ny rammeplan for kulturskolen, «Mangfold og fordypning», som er retningsgivende, men ikke politisk forankret i alle kommuner. Det må klargjøres hva kulturskolen skal være, og det med en tydeligere føring i form av utvidelse av opplæringsloven. Dette vil bidra til å utjevne sosiale, kulturelle og geografiske forskjeller for deltagelse, opplevelse og mestring gjennom kunst- og kulturtilbud.

SVEIN KÅRE HAUGEN
Rektor, Steinkjer kulturskole

Behøves sterkere og mer forpliktende politisk forståelse

Tross at det i dag synes å være en overordnet forståelse av at kultur og kunstuttrykk er viktige element i samfunnsbygging og i dannelsesprosess, er det fortsatt ingen selvfølge at kultur og kulturskole når frem i kampen om oppmerksomhet i de avgjørende fordelingsprosessene. Nødvendighet av lovverk, knyttet til oppgaver som fellesskapet skal løse, viser seg å være svært viktig i disse prosessene.

Kulturskoleloven har vært et svært viktig element for å forankre, bevare og utvikle kulturskolen dit den er i dag. Det er derfor god grunn til å markere jubileet, og glede seg over betydningen av loven og hylle det arbeidet som ble gjort for å få loven vedtatt.

I løpet av disse 20 årene har kulturskolen utviklet seg til å bli en svært viktig aktør i det ansvaret vårt samfunn har for å gi opplæring innen kunst og kulturfag til barn og unge. I tillegg er kulturskolen en viktig støttespiller for det lokale kulturlivet, grunnskolen og de andre aktørene som arbeider for å skape gode og inkluderende oppvekstmiljø som forhindrer utenforskap og setter barn og unge i stand til å mestre egne liv i fellesskap med andre.

Men til tross for lovforankring og positiv utvikling av kulturskolen på mange områder, er det fortsatt en vei å gå for å gjøre skoleslaget i stand til å fylle den bestilling som ligger i planer og visjoner. Og når vi vet hvor viktig kunst- og kulturuttrykk er for menneskers liv og utvikling, er vi forpliktet til å arbeide videre for at alle som ønsker det får ta del i kulturskolens tilbud.

Det handler om å styrke kulturskolens rammer, men også om å arbeide frem sterkere og mer forpliktende politisk forståelse for at aktiv deltakelse i kunst- og kulturaktivitet er et svært verdifullt element i samfunnsbygging og utdanning samt for barn og unges oppvekstmiljø.

De prosesser kulturskolene er inne i gjennom arbeidet med ny rammeplan - sammen med nasjonalt fokus på samhandling mellom sentrale organisasjoner og styringsorganer - gir grunnlag for optimisme hva gjelder bygging av kulturkompetanse i fremtiden. Jeg opplever at det lokalt er god politisk oppslutning om kulturskolen, og jeg håper og tror at de prosessene som nå er aktive vil gi enda sterkere politisk vilje til å prioritere kultur og kulturskole høyere på dagsorden, og sørge for at kulturskolelovens neste 20 år vil sikre enda bedre kår for kulturskolens arbeid.

GISLE HAUS
Rektor, Sarpsborg kulturskole

Behøver kulturskoleløft med styrking av skolens sosiale profil

Med lovforankringen ble en over 20-årig kamp ført fram til seier, og en av Norsk kulturskoleråds viktigste målsettinger var nådd.

Etableringen av Norsk musikkskoleråd (nå *Norsk kulturskoleråd*) i 1973 var avgjørende for den informasjon om og markedsføring av skoleslaget som skapte nødvendig politisk oppmerksomhet til «lovforarbeidet». På 80- og 90-tallet satte flere regjeringer musikkskolene høyt på den politiske dagsorden, bl.a. i form av utredninger:

Dugstad-utvalget konkluderte i 1989 med at musikkskolene betydde så mye for skoleverket at staten måtte ta ansvar ved å lovfeste skoleslaget. Stortingsmelding 40 (1992-94) tok til orde for at alle kommuner skulle ha musikkskoletilbud.

Det ble kirke- og utdanningsminister Jon Lilletun, som med statsminister Kjell Magne Bondeviks fulle støtte, fikk legge fram lovforslaget. Norsk kulturskoleråd ved direktør Wilhelm Dahl var en viktig pådriver.

Lovparagrafen sikrer kulturskolenes eksistens, men fastsetter ikke krav til omfang av, innhold i og kvalitet på undervisningstilbudet. At lovparagrafen ikke har forskriftshjemmel har vært noe av begrunnelsen for at Norsk kulturskoleråd i 2003 og 2016 har utarbeidet rammeplaner for skoleslaget.

Loven er heller ingen «rettighetslov» for elevene. Etterspørselen er større enn antallet elevplasser skolen kan tilby. Dette fører til lange ventelister.

Kulturskolen omfattes for eksempel ikke av bestemmelsen i paragraf 13-7a som omhandler «leksehjelp». Der heter det: «Kommunen skal

ha tilbud om leksehjelp. Elevene skal ha rett til å delta på tilbudet, men det skal være frivillig om de ønsker å delta». Med en tilsvarende bestemmelse for kulturskolen ville alle interesserte fått kulturskoletilbud og ventelistene ville bli borte.

Andre bestemmelser fra politisk hold som bør tas frem igjen, er fra Soria Moria II-erklæringen (2009-2014), der regjeringen sa at det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris.

Det øremerkede statstilskuddet som i 1984 ble innført for å stimulere kommunene til å satse på kulturskole, var regelstyrt. Visse kriterier var knyttet til tilskuddet: maksimumspris på elevbetaling, økt aktivitet medførte økt statsstøtte m.m. Fjerningen av dette tilskuddet i 2004 fikk i hovedsak negative konsekvenser for kulturskolene.

Statlige stimuleringsmidler har i perioder vært søkbare for kulturskoler, men de siste forsvant da «kulturskoletimen» ble innført. Da «kulturskoletimen» brått og raskt ble fjernet, forsvant midlene til «kulturskoletimen» og dermed ordningen med stimuleringsmidler.

20 år med lovhjemling er en feiring verdig. Disse årene kjennetegnes imidlertid også av store forhåpninger, hvorav altfor mange er blitt til brutte forhåpninger for skoleslaget. Kan vi håpe på et nytt kulturskoleløft, med en klar styrking av skolens sosiale profil; Kulturskole for alle!

VIDAR HJEMÅS
Rektor, Trondheim
kommunale kulturskole

Alt er ikke lov

Vi i Vest-Agder føler at vi har to ekstra aksjer i «kulturskoleloven». Det var fylkets Jon Lilletun, i rollen som utdanningsminister i Bondevik I-regjeringen, som drev loven gjennom. At det var Lilletun som var «på post» da loven ble vedtatt, syntes alle var rett og rimelig. Han er kanskje den stortingspolitikeren som best har forstått skoleslagets berettigelse og muligheter samt dets sårbarhet i forhold til strenge kommunale prioriteringer.

Kulturskoleloven oppstod dog ikke i et vakuum. Påvirkningen fra kulturskoleildsjeler og Norsk kulturskoleråd, anført av daværende direktør Wilhelm Dahl, gjorde en betydelig innsats i å få tydeliggjort kvalitetene i det relativt nye skoleslaget.

35 år før lovvedtaket, i 1962, vedtok formannskapet i Kristiansand å opprette den første «fullassorterte» kommunale musikkskolen i en norsk storbykommune. Tilsynslærer Ingolf Nafstad kom inspirert tilbake etter Sverige-ekskursjon, og brått var «340 små av gadas gutter og jenter antatt til kommunal musikkundervisning», ifølge Fædrelandsvennen.

Kulturskoleloven er hjemlet i opplæringsloven, samme lov som omhandler grunnskole og videregående skole. Det tenderer også mot tilhørighet til det obligatoriske skoleverket når loven sier at kulturskolen er «*organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles*». At loven dermed innlemmer skoleverket i kulturlivet, er en liten kuriositet.

Optimismen som fikk råde for kulturskolens fremtid og vekst med den nye loven, kjølnet etter noe tid. De praktiske-estetiske fagene fikk mindre betydning

i grunnskolen. Tilslutningen til fritidskulturlivets organisasjoner sank drastisk. Interessen for å binde seg til å lære seg et håndverk gjennom en mangeårig forpliktelse, syntes dalende. Kan hende at kulturskolen bidro til å holde en slags siste skanse og bidro til kontinuitet i en vanskelig tid. Eller så kan man – med motsatt utgangspunkt – hevde at man ikke tidlig nok tok utfordringene og gjorde seg aktuelle for nye barn- og ungdomsgrupper da informasjonsteknologien gjorde innhugg i de unges fritid.

Norsk kulturskole har ikke bare hatt en unik lovfesting. I Norge var vi tidlig ute med å etablere barne- og ungdomskulturinstitusjoner som tilbyr opplæring i mange kunstfag. I tillegg har man ønsket at kulturskolen skal gi kvalitetstilbud til målgrupper med svært ulike ambisjons- og prestasjonsnivåer. Ingen andre land fikk til et slikt grep før oss.

For å utvikle bærekraftige kulturskolemodeller bør vi ha flere forsøk med ulike driftsformer. Kanskje institusjonene i større grad må krysse kommunegrensene? Når ser den første fylkeskommunale kulturskolen dagens lys? For å drive forsøk trengs mot og midler. Mot har den norske kulturskolebevegelsen vist at den har, nå er det på tide at prosjektmidlene kommer tilbake på statsbudsjettet.

For loven er ikke alt. Der loven slutter, starter den virkelige jobben.

SJUR HØGBERG
Rektor, Kristiansand kulturskole

Tiden er moden for en stortingsmelding

I 20 år har vi hatt loven noen frimodig kaller kulturskoleloven. Denne lovparagrafen som ble vedtatt etter lang, utrettelig innsats og påtrykk fra skoleslagets venner og de eldste kulturskolefedrene.

Lovparagrafen har betydd mye. Den gjorde slutt på forslagene om å nedlegge musikk- og kulturskolene, forslag som tradisjonelt hver høst ble fremsatt som sparetiltak i mange kommuner når kommunale budsjettforslag ble lagt frem. Stadig flere politikere og andre har forstått at kommunene gjennom sine kulturskoler sitter på en kulturell skattkiste – fylt av kulturelle perler – som må anses som viktig.

Opplæring i kunsthøgskole har blant annet som mål å formidle kulturarven til barn og ungdom. Kulturskolene skal bidra til å sette elevene i stand til å skape egne kunstneriske språk og bidra til deres helhetlige utvikling. Kulturskole er skole – ikke bare en frivillig aktivitet. Kulturskolens ramme skal sikre kvaliteten og profesjonaliteten i tilbudet.

Det er unikt at vi i Norge har politikere som sier at kunsthøgskolene betyr noe. Politikere som var villige til å lovfeste tilbudet for å sikre det. Likevel er det langt frem til at vi har en skole med plass til alle som ønsker det.

I Oslo bor det cirka 140 000 barn og unge under 20 år. Kommunens kulturskole gir i 2017 tilbud til bare drøyt fem prosent av disse. Vi erfarer at det er en sterk sammenheng mellom sosioøkonomisk bakgrunn og deltakelse i kulturskolen. I bydeler med høy andel av lavinntektsfamilier, mange kommunale boliger og høy andel minoritets-

språklige barn, er kulturskoleledertakelsen svært lav. Høye priser, ingen inntektsmoderasjon og få muligheter til å etablere kostnadsfrie tilbud antas å være hovedårsakene til dette.

For å få gjort noe med dette, trengs politisk hjelp. Tiden er moden for en stortingsmelding som setter mål og retning for skoleslaget. Statlige stimuleringsmidler i stor skala er nødvendig for å utvikle kulturskolene til å kunne ivareta denne oppgaven og sikre en kulturskole av god kvalitet til rimelig pris for alle.

Kunstens egenverdi ligger i det universelle behovet mennesker ser ut til å ha for kunst. Men den fins også i dens kraft til å utvikle det hele mennesket. Gjennom kunsten erfarer vi verden og lærer om verden. Kunstens eksistens innebærer en kulturell ytring som hever seg over det alminnelige og hverdagslige og får oss til å reflektere over tilværelsens øvrige områder. Dette burde være argument nok for kunsthøgskolens selvfølgerlige plass i dannelsen av hele mennesker.

Det at kunsten er unyttig, er nettopp det nyttige.

OLAV KJØK
Rektor, Oslo musikk- og kulturskole

En lovforskrift vil gi et mer likeverdig kulturskoletilbud

Det ble opprettet noen få musikkskoler i Norge så tidlig som på 1950-tallet. Men utviklingen gikk sakte, og i 1970 var det fortsatt bare 14 musikkskoler i landet. I 1985 fikk vi øremerkede statstilskudd, og stadig flere kommuner opprettet musikkskoler, særlig var etableringsomfanget hyggelig godt på 1990-tallet.

Jeg fikk da selv være med å utrede grunnlaget for og starte en musikk- og kulturskole, i en kommune i Oppland. Det var en spennende, men turbulent tid, der noen skoler også ble nedlagt etter kort tid.

Da lovfestingen kom i 1997 følte det som en garanti for at det som var oppnådd ikke skulle rives ned igjen, og at vi hadde fått et godt fundament for videre utvikling av skoleslaget.

Lovfestingen medvirket til at så godt som alle kommuner allerede i 2000 hadde et kulturskoletilbud til sine innbyggere, og at behovet for øremerkede tilskudd ikke lenger var til stede. Dermed forsvant også sentrale myndigheters mulighet til å legge premisser for at kulturskoledrift skulle være noenlunde ens over hele landet. Det åpnet for at videre utvikling ble styrt lokalt.

Det førte til at det oppsto store forskjeller mellom kommunene, både når det gjaldt faglig innhold, bredde i fagtilbudene, nivået på elevbetaling, lokalkvalitet og skolenes økonomi.

Jeg mener det er viktig for kulturskolene at elevene får noenlunde likeverdige tilbud uansett hvor i landet de bor. Dette vil bidra til at skoleslaget oppfattes som et seriøst tilbud om kulturfaglig opplæring. Dagens arbeid med den nye rammeplanen for kulturskolen er et godt bidrag i så måte, men det vil fortsatt være svært store muligheter for uheldige, lokale forskjeller.

Jeg tror det er nødvendig med drahjelp fra sentralt politisk hold: Hva med å lage en forskrift til loven?

TORSTEIN KRISTIANSEN
Rektor, Svelvik kulturskole

Vi trenger lavere elevbetaling og støtte til nye arbeidsformer

I min kommune er kulturskolen det eneste stedet barn og unge kan få opplæring og opplevelser i et profesjonelt kunstfaglig og pedagogisk miljø. Deltakelse i kulturskolen har gitt kompetanse til videreutdanning innenfor ulike kunstfag. Men ikke minst har det gitt den enkelte en arena og et miljø for personlig vekst, identitet og glede.

Før lovfesting av kulturskolen trådte i kraft hadde vår kulturskole en usikker tilværelse. Langsiktig arbeid innen de enkelte fagene var vanskelig å få til på grunn av usikker finansiering og drift. Situasjonen endret seg ved lovfesting. I dag er kulturskolen godt forankret hos oss.

Lokalsamfunnet drar nytte av kulturskolen på mange måter. Utover kulturskolens ordinære skoledrift er våre lærere til stede med sin kompetanse i barnehager, grunnskole, sykehjem, DKS-produksjoner, kulturarrangement m.m. Elevene deltar på arrangement både i kulturskolen og i kommunen for øvrig.

En viktig side ved kulturskolens virksomhet er hvordan elevene videre bruker det de har lært på kulturskolen i andre miljøer og sammenhenger. Det kan være i menigheter, på ungdomsklubben og UKM, eller hjemme hos hverandre. Band blir også satt sammen etter at musikere har møttes på kulturskolen, filmgrupper etableres osv.

Vår overordnede visjon er en kulturskole der *alle* barn og unge som ønsker det, får mulighet til å få undervisning – uansett bakgrunn. Hvordan skal vi få dette til?

Svaret kan være gratis kulturskole, men det fins også andre mulige, gode løsninger. Det kan være at politikerne gjør vedtak som betyr lavere elevbetaling samt at de gir støtte til nye arbeidsformer. Hvis kulturskolen får slippe til i større grad i barnehage og grunnskole, vil vi kunne nå alle. Det er ikke store kommunale utlegg som skal til, men politisk vilje og forståelse er nødvendig for at dette skal kunne gjennomføres.

I et helhetlig oppvekstmiljø har kultur en viktig funksjon. Kunst og kultur gir livsmestring og glede. Kunst og kultur har en verdi i seg selv for den enkelte, men kan også brukes som et godt virkemiddel for å oppnå andre mål. Innenfor helse, barnevern og integrering ser vi gode eksempler på dette over hele landet vårt.

Lokalpolitikere og kommuner kan – ved å legge til rette for tettere samarbeid mellom fagenhetene – utnytte ressursene på nye og bedre måter. I en slik organisering – og med en forståelse for kulturs nødvendighet – kan flere få nytte godt av kulturskolens kompetanse.

ÅSE LØVLAND
Leder, Froland kulturskole

Lagspill som kan bli «dynamitt» for kulturskolen

Da den såkalte kulturskoleloven kom ble den viktig og riktig, og den kom i «grevens tid». På den tiden var det nyskapende og nærmest revolusjonerende, at vi fikk en lov som påla kommunen å ha dette skoleslaget, og at det sto *musikk- og kulturskole* i lovteksten.

De færreste musikkskolene hadde andre fag enn musikkfag i 1997. Vågå kulturskule startet opp med teater som fag allerede i 1995, og vi var nærmest for en kuriositet å regne. Noen ganger ble vi nærmest latterliggjort innenfor noen musikkmiljø, både lokalt og regionalt. I dag er det politisk ukorrekt å tilby utelukkende musikkfag i kulturskolen, og nesten bakstrevversk å titulere seg som musikk- og kulturskole.

Lokalt var loven av stor betydning. Året lovparagrafen kom, ble musikkskolen i Vågå foreslått nedlagt av rådmannen. Som kulturskolerektor visste jeg at det ble jobbet med et kulturskolelovsforslag. Heldigvis ble forslaget til en lovparagraf, og vi slapp flere nedleggingsdiskusjoner.

Det er en ganske annen status ikke bare å være «frivillig», men lovfestet. I årenes løp har jeg som kulturskolerektor sett dette, gang på gang. Nå, 20 år senere, er tiden moden for å fornye kulturskoleloven. Etter mitt syn bør lovparagrafen si noe om innhold og omfang, og loven bør vise til den nye rammeplanen.

Vi må jobbe lokalt for å få befestet vår posisjon som skoleslag, men drahjelp fra rikspolitikerne vil være til uvurderlig hjelp. Det som nå skjer på samarbeidsfronten mellom Norsk kulturskoleråd

og KS er av stor betydning. KS er «bare» en interesseorganisasjon, men har høy status i lokaldemokratiet. Dersom Norsk kulturskoleråd, KS og departementene nå kan dra i samme retning, og i noenlunde samme tempo, kan dette bli veldig nyttig «dynamitt» for kulturskolene.

Så er det viktig at grunnskolens kommende læreplan må samsvare med rammeplanen for kulturskolen. Grunnskolen trenger en læreplan som sier noe om betydningen av et forpliktende samarbeid med kulturskolen. Kulturskolen er en viktig del av det helhetlige utdanningsopplegget. Det holder ikke at dette står bare i kulturskolens egen rammeplan. Da vil mange i grunnskolen bare trekke på skuldrene og vise til at «dette står det ikke noe om i vår læreplan», og så fortsetter alle med sitt som før.

Jeg tror på gjeninnføring av øremerkede midler gjennom statstilskuddet. Det var et godt virkemiddel og insitament for å øke tilbudene og elevmassen. Det gir også et signal fra sentrale myndigheter om statusen til og betydning av kulturskolene i Norge.

ANITA MOE
Rektor, Vågå kulturskule

Roland

Midler behøves for å få til undervisning i flere fag

Jeg begynte som rektor ved Porsanger kulturskole i 2004. Det var utfordrende på mange måter. Kommunen var i en omleggingsfase og skulle gjøre tøffe innsparinger. Kulturskolen mistet en hel stilling. Det gikk rykter om at kulturskolen skulle legges ned og lokalavisene skrev at kulturskoletilbudet ikke var en lovpålagt oppgave. Da henviste vi til opplæringslovens paragraf 13.6. Den ble et trygt holdepunkt for både kulturskoleledere og -lærere i den perioden. Vi brukte paragrafen for alt den var verdt.

I samme periode ble kulturskolen flyttet fra næringsavdelinga til kultur- og oppvekstavdelinga. Vi var usikre på hvordan omleggingen ville bety for kulturskolen. Vi ble positivt overrasket. For vi fikk bedre forankring og etter hvert et godt renommé i lokalsamfunnet.

Porsanger var den gang den eneste trekulturelle kommunen i landet, og det fokuset ville vi ha. Kulturskolen gikk inn i en aktiv periode, med musikkundervisning på tre distriktsskoler, ansvar for teateruka ved en av skolene, samarbeid med kommunens samiske språk- og kultursenter, Kvensk institutt og et lokalt revylag.

Visjonen for kulturskolen vår ble å arbeide for å hente fram, ta vare på, bringe videre og videreutvikle felles kulturarv. Samtidig skulle kulturskolen legge forholdene til rette for å utvikle de musiske og kreative egenskapene i elevene.

I 2005 satte kulturskolen opp forestillingen «Stallo og nordlysets sønn», etter en bok av vår kulturskolelærer Edith Flåten. Forestillingen var

stor og nytenkende, og vi satte publikumsrekord med smekkefull sal. Dette ble på et vendepunkt for kulturskolen. Vi ble mer synlig, og flere så hvor viktig skolen var for barn og unge i lokalsamfunnet. Vi fikk også etter hvert økning i antallet lærerstillinger.

Per i dag har 15 prosent av grunnskoleelevene i Porsanger et kulturskoletilbud. Den andelen håper vi kan økes. Da behøves økte lærerressurser og muligheten for å gi undervisningstilbud innen flere fag. Vi har snakket om å flytte undervisningen til skoletiden, slik at elever som er avhengig av skyss også kan gå i kulturskolen. Vi drømmer om et nytt kulturhus som gjør det lettere å samarbeide med andre kulturaktører og bedre fysiske rammevilkår som kan gi mulighet for gruppeundervisning. Jeg ønsker at driften av kulturskolen ikke skal være personavhengig, og derfor håper jeg at rammeplanen for kulturskolen snart blir vedtatt politisk hos oss. Det kan bli en viktig forankring, en kvalitetssikring av tilbudene vi gir til elevene.

Jeg er forsiktig optimist, og tror at det er politisk vilje til å styrke kulturskolen og kulturlivet i kommunen.

IRENE PERSEN
Rektor, Porsanger kulturskole

Nasjonal forpliktelse som krever kommunal ansvarsvilje

«Kulturskole for alle» har vært et slagord for norske kulturskoler. Det er svært ulikt hvilket kulturskoletilbud barn og unge har fått, og begrepet «alle barn» har forskjellig betydning i kommunene. Noen få kommuner har sikret at alle barn faktisk har hatt aktivitet og opplæring gjennom kulturskolen. Noen har gitt et tilbud til alle som søker om elevplass. Men de fleste har et begrenset antall elevplasser som noen barn får.

Setningen i loven om at alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud, var en viktig anerkjennelse av skoleslaget. En ansvarliggjøring av kommunen som skoleeiere, og av kulturdimensjonen i samfunnet. Det viktigste er kanskje at ordet alle nå i det minste skulle bety at i det minste *noen* barn i *alle* kommuner skulle få en mulighet til å fordype seg på kunstfaglige områder.

Lovteksten markerer også at kulturskolen ikke skal virke som en isolert institusjon, men i tett samarbeid med grunnskole og kommunens kulturliv ellers. For meg har dette vært en innlysende struktur for de musikk- og kulturskolene jeg har ledet, og de jeg har bidratt til utviklingen av. I mange kommuner er det fortsatt mye å ta tak i når det gjelder denne delen av den korte lovsetningen.

Loven om kulturskole har betydd at mange kommuner som tidligere bare hadde musikktilbud har måttet utvide fagkretsen. Min erfaring er at utvidelsen av fagområder har ført til at dobbelt så mange barn og unge har et tilbud i kulturskolen i dag. Lokalsamfunnet har også fått et mer variert tilbud som er godt integrert i kulturlivet og grunnskolen, og en kulturskole som er egnet for å møte mange ulike behov.

Veien videre

Rammeplanen for kulturskolene viser hvordan lovens oppdrag bør utføres. Kommunepolitikerne må ta ansvaret med å gi kulturskolene de nødvendige rammebetingelsene for et tilbud til alle, samtidig som at de elevene som ønsker det må gis betingelser for opplæring frem til høyere utdanning innenfor sitt fagområde. Sentrale utviklingsmidler må igjen bevilges.

Mer av den grunnleggende undervisningen i kunstfagene må skje i grunnskolen for alle på dagtid i samarbeid med kulturskolen, og minst 30 prosent av barn og unge i alle kommuner bør gå i kulturskolen.

Kulturskolen må få mulighet til å nå alle barn og unge som ønsker å ha en kunst- og kulturfaglig aktivitet. Dette innebærer en faglig bredde og en økonomi som tillater at kulturskolen tar vare på de kulturelle tradisjonene, har et tidsaktuelt undervisningstilbud og bidrar med kulturell nyskaping.

ALEXANDER KROHG PLUR
Rektor, Kulturskolen i Ås

Politisk grep kan løfte realiseringen av ressursstentertanken

Lovparagrafen som ble vedtatt i 1997 har betydd at kulturskolene blir tatt mer seriøst både sentralt og spesielt lokalt. Videre betydde den at skoleslaget ble sikret og gjort mer betydningsfullt.

Den såkalte kulturskoleloven har vært en viktig bidragsyter til å få frem kommunal satsing på kulturskolen. Faktisk mente de sentrale politikerne den gang at kulturskolen var så viktig at de innførte en lov som sa at alle kommuner skulle ha et kulturskoletilbud. I Porsgrunn førte dette til en oppblomstring av kulturskolearbeidsplasser, og det tilførte kommunen etterlengtet kompetanse på dette feltet.

Flere potensielle kulturskolearbeidere våget å satse på kulturskolen som arbeidsplass, og flyttet også til trygge og sikre arbeidsplasser utenfor de store sentra. På denne måten ble kulturskolene viktige ressursentre for kunst- og kulturkompetanse rundt i hele landet. Enten organisert gjennom kulturskolen eller som en bieffekt av at de hadde kulturskolen som arbeidsplass.

I Porsgrunn har loven betydd at barn og unge gis mulighet til å møte mange flere kunst- og kulturarbeidere med høy kompetanse på et tidlig stadium i livet. Mange har fått oppleve god undervisning fra høyt kompetente lærere og kunstnere på sitt hjemsted i hele oppveksten.

Med kunnskapen vi i dag har om de estetiske fagenes betydning for barn og unges utvikling og livsmestring, så spiller kulturskolen på denne måten en stor – men kanskje ikke høyt nok verdsatt – rolle i dagens samfunnsutvikling. Det være seg både her i Porsgrunn og landet for øvrig.

I realisering og videreutvikling av ressursstentertanken, bør det vurderes om dette også bør forankres i lov/forskrift hos våre samarbeidspartnere. Det være seg grunnskole, barnehage eller kulturlivet. Tenk om det i grunnskoleloven sto «*opplæring i de estetiske fagene skal gjennomføres i samarbeid med kulturskolen*»! Da ville vi kunne oppnå en ytterligere kompetanseheving, ikke bare i grunnskolen, men i hele kulturlivet. Potensialet på dette område er veldig stort. Det ville også løfte realiseringen av ressursstentertanken betraktelig og hjelpe oss til å nå ut mye breiere.

Men: Vi må ikke komme dit hen at vi er avhengig av en lov for å få til dette. Det må alltid være den kvaliteten som fins i kulturskolen som ligger til grunn. Denne kvaliteten – kombinert med kompetanse, glød og entusiasme – er vår styrke.

ERLING SAGDAHL
Rektor, Porsgrunn
kommunale kulturskole

Kulturskole og skoleverk må utfylle hverandre til elevenes beste

Da kulturskoleloven ble vedtatt i 1997 var det mange som jublet, og Lilletun (*utdanningsminister Jon Lilletun, red.anm.*) ble navnet kulturskoleansatte omtalte med stor respekt, uansett politisk ståsted.

I mitt daværende arbeidsforhold ved to kulturskoler i Troms kan jeg ikke si at loven hadde noen større innvirkning på kulturskolevirksomheten. Begge kommunene hadde kulturskoler av respektable størrelser innen loven ble vedtatt. I noen nabo-kommuner var det derimot varierende forhold, og loven bidro i så måte til at kulturskolelandskapet ble komplett i tromsokommunene.

Utover 2000-tallet har det vært mye varierende kommuneøkonomi, og det er ikke tvil om at mange kulturskoler ville hatt en usikker eksistens uten en lovforankring. For skoleslaget ble lovfesting et kvalitetsstempel i møtet med skoleverket, og bidro til å fastslå at kulturskolen var mer enn en hyggelig aktivitet. Personlig opplevde jeg et bedre samarbeid om elevene i de påfølgende årene etter lovfesting.

I tiden etter 1997 er det godt å registrere at de ansatte ved kulturskolene, med sin solide utdanning, i enda større grad anerkjennes som kompetente fagfolk og spesialister innen sine fagfelt. Jeg tror også at lovfesting i en viss grad medførte at flere fant det attraktivt å utdanne seg til et fremtidig yrke som kulturskolelærer.

I tiden fremover tror jeg det er viktig med en kontinuerlig anmodning om å spesifisere lovteksten i forhold til kulturskolens innhold og omfang. Dette

vil bidra til en viss grad av standardisering av skoleslaget. Graden av en slik standardisering er imidlertid vanskelig å anslå. Til det er kulturskolene altfor ulike både i størrelse og tilbud. Her er den igangsatte prosessen med rammeplanarbeidet et viktig bidrag.

For kulturskolens videre utvikling tror jeg det er viktig at de estetiske fagene i større grad anerkjennes som en viktig kompetanse i dannelsesaspektet. Det stadig økende fokuset på og prioriteringen av realfagene bidrar til at politikerne ikke prioriterer nok ressurstilgang til de estetiske fagene.

Kulturskolen og skoleverket skulle optimalt sett ha komplettert hverandre til det beste for elevene. Dagens situasjon er at kulturskolen blir en for tynn erstatning for den kunnskapen elevene ikke mottar i det ordinære skoleløpet.

For å sitere kunstneren og musikeren Svein Arild Berntsen: *«Kultur e ikkje berre pynten på kaka, men òg selve gjæra som samler oss, og som får oss til å vokse ilag».*

Denne metaforen bør hamres inn hos alle landets politikere.

CATO SIMONSEN
Rektor, Kulturskolen i Lenvik

Vi trenger mer sammenheng i opplæringen

Kulturskoleloven har bidratt til å sikre at barn og unge i min kommune fortsatt har en kulturskole. I økonomiske nedgangstider leter politikere etter muligheter for å kutte i tjenester som ikke er lovpålagt. Kulturskoleloven har bidratt til at tilbudet består, til nytte og glede for elever som ansatte.

Tidligere var kulturskolen alltid nedleggingstruet. Nå er vi medregnet som en naturlig del av kommunens tjenester. Elevene våre bidrar tilbake til lokalsamfunnet med sin kunnskap og sine ferdigheter. De bidrar til et levende kulturliv.

Politikere både nasjonalt og lokalt, og sammen med KS, kan med fordel ta innover seg funnene i professor Anne Bamfords rapport om kunst- og kulturoplæringen i Norge. Hun peker på mangel på sammenheng i opplæringen. Med kulturskolens nye rammeplan kan de to skoleslagene kulturskole og grunnskole med fordel knyttes tettere sammen enn tilfellet er i dag. Vi har et felles ansvar for opplæringen.

Kulturskolens nye rammeplan gir oss muligheter for nytenking i kommunen. Kulturskolens breddeprogram kan tilbys i grunnskolen. Kulturskolens lærerkompetanse kan benyttes for å styrke opplæringen i praktisk-estetiske fag i grunnskolen og bidra til økt læring i fagene.

På denne måten blir det vinn-vinn-situasjon for de involverte. Mange grunnskolelærere mangler kompetanse i de praktisk-estetiske fagene. Ved et samarbeid om lærerressurser i kommunen kan elevene i grunnskolen få sikret bedre undervisning. Kulturskolens lærere vil kunne nå alle elever. Da får vi «Kulturskole for alle».

Samtidig sikres en basis av kunnskap hos elevene før de starter som kulturskoleelever i kjerneprogrammet. Kommunen kan bygge kombinasjonsstillinger for lærere med arbeid i både kulturskolen og grunnskolen. En slik tilrettelegging kan bidra til å få rekruttert lærere med høy kompetanse, samtidig som det kan bidra til kontinuitet i stillingene.

For å få til samhandlingen som trengs mellom skoleslagene, kreves det at en på begge hold anerkjenner hverandres kompetanse og jobber sammen for å finne gode løsninger for elevenes læring. Det betyr at både kulturskolen og grunnskolen kanskje må gjøre grep som bryter med den tradisjonelle opplæringen. Vi har ansvar for de samme elevene i vår kommune. En slik ordening bidrar også til å styrke den kulturelle grunnmuren i kommunene – noe samfunnet sårt trenger.

ANETTE SOLBERG
Rektor, Elverum kulturskole

Gjenopprett kulturskoletimen

– sats mer på de estetiske fagene

I historisk perspektiv startet vel forløperen til dagens norske kulturskoler, musikk skolene, allerede på 1950-tallet. På 70-tallet fikk vi Norsk musikkoleråd (*i dag Norsk kulturskoleråd, red.anm.*) og på tidlig 80-tall fikk skoleslaget øremerkede midler til drift og utvikling. Dette skapte både synergier og aksept for musikk skolene som førte til at antallet musikk skoler i landet økte kraftig utover 80- og 90 tallet. Min skole fikk også en stor og fin oppblomstring i denne perioden.

Nå er det 20 år siden kulturskolen ble lovfestet i opplæringsloven. Norge er så vidt jeg vet det eneste landet i Norden som har en slik lov, og man kan være virkelig stolt av det. Men mange mener at loven er vag og at den mangler innhold. I så tilfelle: hvorfor er den vag? Var det fordi politikerne ikke turte å forplikte seg til mer, med vegring og angst for å måtte tilføre nye statlige midler til kommunene? Eller var det fordi man ikke ville rote til eller ødelegge for skoleslagets kreative frihet til å tilpasse seg lokale forhold?

Selv om «kulturskoleloven» kan virke vag gjennom å mangle forskrifter, så har den uansett gitt skoleslaget politisk anerkjennelse, en viss trygghet og status der alle kommuner i Norge har en forpliktelse og skal med. Den har gitt mange gode synergier i form av nye mandater og oppgaver.

Etter min mening har den direkte medvirket til at musikk skolene utviklet seg til å bli kulturskoler og ressursentre med andre kunstuttrykk og tilbud. Ressursentertanken er utrolig viktig for både å ivareta samarbeidet mellom kulturskolen vår og det frivillige kulturlivet samt samarbeidet om elevens læring. Som følge av loven har denne gode utviklingen medvirket til at behovet for en ny rammeplan for kulturskolen presset seg frem i 2003, «På vei til mangfold». Nå har vi fått en ny, «Mangfold og fordypning», med tre programmer. Kulturskoletimen ble også et resultat av loven, selv om den hadde kort levetid på grunn av endring i politisk regime. Kulturskoletimen har likevel overlevd og blomstrer faktisk i min kommune Flora. Dette er et viktig lavterskeltilbud som gir barn kjennskap til skoleslaget og faktisk når mange barn som kanskje ellers ikke ville fått noe tilbud.

Siden kulturskolene er et frivillig tilbud, som konkurrerer med mange andre fritidsaktiviteter i barnas fritid, er det viktig at man fra sentralt politisk hold gjenoppretter kulturskoletimen og samtidig også satser mer på de estetiske fagene i skolen.

ARNE SUNNARVIK
Rektor, Flora kulturskule

Behøver en lov som definerer innhold og omfang

Kulturskolelovens viktigste bidrag i Steigen, er å sørge for kompetanse i kunstfagene i et lite lokalsamfunn. Samt å gi kulturskolen frihet til å utvikle tilbud med utgangspunkt i lokalt kulturliv, i kraft av lokalsamfunnets historie, folk og natur.

Kulturskolen evner å utvikle seg på grunn av de ressurser vi har, og som vi evner å se muligheter i. Vi ser løsninger, og de ses best der vi mangler noe. Det være seg undervisningsrom, konsertsal eller utstyr. Barn og unge får bidra, de deltar i undervisning og produksjoner, der vi sammen viser at det umulige er mulig. Den viktigste årsaken til de gode resultatene er kulturskolekompetansen vår.

De ulike fagene i kulturskolen gir elevene et godt grunnlag til å tilegne seg ferdigheter. De får mulighet til å utfordre seg selv og omverdenen til å kunne sanse på «nye» måter, stille flere spørsmål og finne veien til nye ferdigheter og mer fordypning. De får mulighet til å erfare seg selv og hverandre innen fag der følelser, tekniske ferdigheter og nytenking er grunnlaget for et eget uttrykk.

Morgendagen i kulturskolen

Grunnskolen og kulturskolen deler lærere, utstyr, informasjon og planer, og arbeider i fellesskap til beste for barn og unge. Men grunnskolen tappes for estetisk fagkompetanse. Dette er utfordrende. Felles forståelse og tid til samspill mellom lærere – og mellom elever og lærere – blir gradvis redusert. Hvordan kan utviklingen snus?

De fleste i Steigen er engasjert i debatten om sammenslåing med Bodø. I kampen for og mot lokalisering, samferdsel og lokaldemokrati, blir ikke kulturskoletilbudet den heteste saken å diskutere. Samtidig gir det mange spørsmål om kulturskolens fremtid. Vi er en av mange småkommuner med større elevdekning enn mange storkommuner har. Hos oss får 50 prosent av barn og ungdom kulturskoletilbud. Kan det opprettholdes etter en sammenslåing, når tilsvarende tall for Bodø er ti prosent? Hvordan ivaretar vi den gode kulturskolekompetansen vi har lokalt?

For å utvikle gode tilbud trenger kulturskolen et langsiktig perspektiv. Dess større endringer vi lager for by og land, dess større behov for at kulturskoleloven definerer innhold og størrelse på kulturskolens tilbud. Det kan gi et mer likt tilbud og like muligheter for barn og unge, der økonomi, kultur og religion ikke spiller inn som årsaker for utestenging. Et kulturskoletilbud med vekt på mangfold og kvalitet kan gi unge mulighet til nye ferdigheter, fordypninger og utvikling. Vår kulturskole er bygd opp over mer enn 20 år, men står i fare for å bli glemt i en større kommunalpolitisk hverdag.

TORUNN BAADE AALSTAD
Rektor, Steigen kulturskole

Skoleslaget må verdsettes mer som viktig del av unges liv

Vedtaket om «kulturskoleloven» var en milepæl og starten på en ny tidsregning for skoleslaget. Tida rundt lovfesting var preget av stor glede i kombinasjon med ærbødighet og forventninger.

Mange kjente likevel at det hang noe uavklart i lufta. Lovteksten forteller at kommunene skal ha en musikk- og kulturskole, men det fulgte ingen utdypende forskrifter eller følgeledd til paragrafen. Dette utfordrer kommunene som skoleeiere. Fremdeles er det store forskjeller hva gjelder sikring av økonomisk stabilitet og rammer for langsiktig, kvalitetsmessig drift av kulturskolene.

Lovparagrafen gledet fagpersonalet i kulturskolene. De følte de ble tatt på alvor. Vi fikk flere kulturskoler med tilbud om flerfaglig kunst- og kulturoplæring. Lærerne fikk likestilt lønn med grunnskolen og arbeidsavtaler som innebar mer tid sammen med kolleger i planleggings- og utviklingsarbeid.

Ventelistene til kulturskoleplass har vært og er fremdeles lange. Undersøkelser viser at det rekrutteres elever fra en begrenset del av befolkningen. Får alle som ønsker det plass til *rett tid*, eller trengs flere og rimeligere elevplasser?

Kulturskolene har utviklet seg og opplevd suksess, men de estetiske fagene i grunnskolen har lidd under økt kunnskapsfokusering i begrensede basisfag. Ludvigsenutvalgets forslag til ny læreplan framhever barns krav i forhold til samfunnets kompleksitet og raske endringer.

Med økt fokus på hvordan barn og unge skal lære, er kreativitet, utforskning og skaping foreslått som del av alle grunnskolefag. Helhetlig læring,

livsmestring og flerkulturell forståelse framheves. Den nye rammeplan for kulturskolen gir rom for videreutvikling av kulturskolens virksomhet. Planen må politisk behandles i alle kommuner og få sin velfortjente plass som nasjonalt dokument for drift og innhold.

Vår kommunes kulturskole verdsettes av innbyggere, politikere og kommuneadministrasjon. Virksomheten trekkes fram som viktig del av barn og unges oppvekst- og læringsmiljø. Kulturskolen framstår som en sentral lokal kulturoperatør. Skolen har et dyktig personale som gløder, lever og ånder for sine fag. Kulturskolen er et dynamisk skoleslag, i stadig utvikling og framdrift.

Mitt største ønske er at samfunnet i enda større grad verdsetter skoleslaget. Kunst og kultur spiller på mange strenger i oss, og har en viktig verdi. Kulturskolen har en unik mulighet til å møte den enkelte eleven der den er, pirre fram læringsglede, motivasjon, deltakelse og opplevelse. De estetiske fagene er også verktøy med gode «bivirkninger» for annen faglig læring, overføring av kulturarv, for fellesskap, sosiokulturell forståelse og generell danning.

Jeg oppfordrer til ansvarliggjøring og økt innsats for at kulturskolen skal kunne tilby barn og unge oppvekstvilkår som gir dem lyst på livet og evne til å mestre det.

GURI ÅRSVOLL

Assisterende rektor, Time kulturskule

Statlige kroner må øremerkes nødvendig utvikling og endring

Klokken er 15.00 en onsdag ettermiddag i 2017. Langt ute i et grisgrendt strøk stopper skolebussen ved en nedlagt grunnskole. 20 unger ramler inn dørene og møtes til danseklasse med en nyutdannet, energisk dansepedagog. Dansetightsen trekkes på og timen kan starte.

Musikkeleven pakker opp instrumentkassa. Kunsteleven skrur toppa av malertuben. Teater eleven bretter ut manusblekka. Noen lever i nuet med sitt kulturskoletilbud. Andre drømmer om et liv med kunsten, langt inn i fremtiden. Slik skapes kulturaktive innbyggere i bygd og by, uke etter uke, landet rundt.

Det er kraft i de få ordene i opplæringslovens paragraf 13-6. En stille kulturfagsreform har brakt mulighetene atskillig nærmere ungene våre, der de bor.

Etter 30 år som rektor ved både en liten og en større kulturskole, opplever jeg nå at lovteksten også materialiserer seg i et 3500 kvadratmeter stort kulturskolebygg, der 36 lærere og 1100 elever bidrar med sin energi – sammen med 90 musikklinjeelever på videregående skole.

Kor og korps er gode følgesvenner på reisa. I vår del av landet er frivillighetens dirigentbehov og kulturskolens ressurspersoner uløselig knyttet sammen. Vi marsjerer i takt, ikke bare 17. mai.

Inn fra stikkveiene kommer UKM og Den kulturelle skolesekken. Vi finner vår rolle i samhandlingen og nå begynner kulturskolen å bli det ressurs- og kompetansesenteret det er ment å være. For ei kulturreise jeg har fått være en del av!

Men vi skal videre – har marsjstøvlene på – og vi trenger hjelp av nye visjonære politikere og forpliktende vedtak.

Ja, sier et samlet storting og samstemte kommunestyre:

- Kulturskolene skal være kompetansebanken for kulturfagene gjennom hele opplæringsløpet, i nær samhandling med barnehage, grunnskole og videregående skole
- Det er gratis tilgang til breddetilbudene og maksatts for kjerne- og fordypningstilbud
- Kompetanse er en forutsetning og statlige kroner øremerkes nødvendig utvikling og endring
- Statlig kanaliserte tippemidler bistår kommunene for realisering av egnede lokaler. Skal vi si en 50/50-delning?

Det er en menneskerett å kunne uttrykke seg. Å uttrykke seg gjennom kunstfagene er særdeles viktig for svært mange. Det er viktig for den ene – og for landet. Intet mindre. Og jeg er privilegert som kan få stå opp om morgenen og levere mitt bidrag til å bygge kulturskolelandet.

INGVILD AAS
Rektor, Molde kulturskole

Hvordan organisere tilknytningen til skoleverket og kulturlivet?

Norske kulturskoler er båret frem av kommune- og lokalt kulturliv. Skoleslaget hadde eksistert i mer enn 20 år før loven ble vedtatt. Det var altså ikke den lovgivende forsamling som banet veg for kulturskoler. Kraften bak lå på grunnplanet i kulturnasjonen Norge.

Befolkningen ville ha kulturskoler, og kommunepolitikere gjorde de nødvendige prioriteringene. Lokalpolitikere så behovet, og sørget for etablering av kommunale musikkskoler, senere kulturskoler, med subsidiert undervisning tilgjengelig for alle.

Kulturskolen ble populær, men var utsatt. Dermed ble den årlig vurdert i budsjettdebatten. Kulturskolen fikk mye medieoppmerksomhet, med spørsmålet om nedleggning eller fortsatt drift. Gang på gang ble kulturskolen «reddet» takket være lokalt engasjement.

Norsk kulturskoleråd arbeidet godt inn mot sentrale myndigheter i denne perioden. En kulturskolelov var målet. Det var svært viktig å få slutt på usikkerheten. Kulturlivet, elevene og de ansatte ba om stabilitet og forutsigbarhet. Ambisjonen var også nye finansieringsløsninger med 40 prosent stat, 40 prosent kommune og 20 prosent egenandel.

Kulturskoleloven ble løsningen.

Med loven fikk kulturskolen et solid fundament og et tydelig samfunnsoppdrag. Den norske kulturskolemodellens visjonære grunnleggere fikk sin fortjente anerkjennelse. Skoleslaget var liv laga!

Kulturskolens verdi og betydning var godt forankret blant brukere og ansatte. Med lovformuleringen ble kulturskolen befestet i kommunens skole- og kulturpolitikk. Øremerket finansiering med

40 prosent fra staten fikk vi imidlertid ikke. Ansvar for økonomiske prioriteringer ble fortsatt værende hos kommunepolitikere.

På to punkt ga loven retning til kulturskolens videre utvikling: Målgruppe og organisering.

Ved å presisere at tilbudet skal gis til barn og unge fikk vi et tydelig signal med hensyn til prioritering. Skolens økonomiske ressurser skal komme barn og unge til gode.

Organisering i tilknytning til skoleverket og kulturlivet har gitt kulturskolen en strategisk posisjon innen det offentlige tjenestetilbudet. Mange kulturskoler har funnet sin plass som et bindeledd mellom skole og kultur. Kulturskolen gir elevene en opplevelse av sammenheng mellom livet på skolen og nærmiljøets kulturliv. Visjonen om «samordnet kommunal musikkopplæring» fant sin løsning med kulturskolen som «bro» mellom de ulike læringsmiljø i skole- og kulturliv.

Kulturskoleloven etterlot seg ett uløst hovedspørsmål: Hvordan organisere tilknytningen til skoleverket og kulturlivet?

I mangel av forskrift til loven, er den enkelte kulturskoles tilknytning til skoleverket og kulturlivet organisert svært ulikt. Mange kreative modeller er prøvd ut. Kulturskolelandets medarbeidere har opparbeidet mye erfaring på området og har følgelig en rekke gode innspill å komme med. Dette blir en hovedoppgave i tiden som kommer.

MARDON ÅVITSLAND
Rektor, Bergen kulturskole

Hvem har gjort hva

Utgiver

Norsk kulturskoleråd (2017)

Redaktør og redigerer

Egil Hofslí, kommunikasjonssjef, Norsk kulturskoleråd

Forfattere

Kirsten Fuglseth (s. 7) Geir Morten Hansen (s. 9) Svein Kåre Haugen (s. 11) Gisle Haus (s. 13)
Vidar Hjemås (s. 15) Sjur Høgberg (s. 17) Olav Kjøk (s. 19) Torstein Kristiansen (s. 21)
Åse Løvland (s. 23) Anita Moe (s. 25) Irene Persen (s. 27) Alexander Krohg Plur (s. 29)
Erling Sagdahl (s. 31) Cato Simonsen (s. 33) Anette Solberg (s. 35) Arne Sunnarvik (s. 37)
Torunn Baade Aalstad (s. 39) Guri Årsvoll (s. 41) Ingvild Aas (s. 43) Mardon Åvitsland (s. 45)

Fotografer

Egil Hofslí (s. 4, 6, 8, 12, 14, 16, 18, 22, 24, 26, 30, 34, 36, 42, 46) Thor Nielsen (s. 20, 28, 32, 38, 40, 44)
Arne Nordtømme (s. 10)

Grafisk design

Guri Jermstad. Unntak: Omslaget, laget av Fabiola Charry

Trykk

Grøset

Kulturskoleloven – vår lov!

